

Hartstikke . Hartstochtelijk . HAVO

Het HAbc'tje

Schooljaar 2019 - 2020

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Inleiding	3
HAVO-kolom: missie en visie	4
De havo leerling	5
De havo docent	6
Uitgangspunten onderwijsconcept	7
Havo leeromgeving	9
Beoordelen, waarderen en toetsen	10
Device om gepersonaliseerd leren te stimuleren	12
Lestijden	13
Maatwerkuren/PKO-uren (Profiel Keuze Oriëntatie)	13
Accenten per leerjaar	14
Organisatie havo team	16

Inleiding

Beste ouder(s), verzorger(s),

Van harte welkom in de havo kolom. Een maatschappij die voortdurend in beweging en ontwikkeling is vraagt om aansluitend onderwijs. De latere beroepskrachten dienen in een vroeg stadium van hun leven in aanraking te komen met de kennis en vaardigheden die zij gedurende hun leven zowel privé als in hun professie kunnen gebruiken. De havo kolom is één van de afdelingen die zich richt op het beroepsgerichte vervolg in het hoger onderwijs. Een optimale verbinding tussen het primair onderwijs en de latere vervolgopleidingen in het hbo is het uitgangspunt waarop het onderwijs in de havo kolom dient te zijn gebaseerd.

In schooljaar 2016-2017 zijn wij op de havo een andere richting ingeslagen. Voor de havo-onderbouw klassen hebben wij een nieuw onderwijsconcept uitgewerkt. De huidige havo 1-2-3 leerlingen werken volgens het nieuwe onderwijsconcept.

Vertrouwen is ons vertrekpunt. We willen dat leerlingen en leraren de ruimte voelen om zich te ontwikkelen. Als je met plezier naar school gaat, dan volgen de resultaten vanzelf. Eigenaarschap vinden we belangrijk en 'Op Maat' is het sleutelwoord. Onderwijs moet een succeservaring zijn.

In deze brochure, die wij het **HAbc'tje** noemen, beschrijven wij onze uitgangspunten en onze visie op onderwijs.

Het bijbehorende gekozen motto, ook afgebeeld in het kolomlogo, luidt: *Hartstikke, hartstochtelijk, HAVO*. De twee bijvoeglijke naamwoorden representeren de twee kernwoorden die enerzijds binnen het team onderling, maar anderzijds ook naar leerlingen toe op de voorgrond (dienen te) staan. Beide woorden duiden op het eenzelfde aspect: het vanuit een passie voor het onderwijs in het leven staan, met hart voor de behoeften van en het contact met onze leerlingen. Het menselijke aspect bij zowel het personeel als leerlingen is de sleutel van het succes van de kolom. *Wij doen het beste naar ons kunnen, vanuit en met ons hart.*

Namens het havo team

Marco Meertens

Teamleider HAVO

HAVO-kolom: missie en visie

Missie

Wij willen onze havisten competent maken voor de vervolgopleiding in het hbo en het vwo.

Hiervoor stellen wij ons als doel een onderwijsvisie voor het onderwijs binnen de HAVO-kolom te formuleren met een uitwerking naar voorstellen voor een concrete leeromgeving. Onderstaande kernpunten vormen hierbij de belangrijkste aandachtspunten ter input.

Visie

1. De leerling leert actief op school in de klas, samen, met en van elkaar. Er is sprake van interactie tussen leerling en docent. De leerling krijgt feedback op zijn functioneren. Leerling en docent staan dicht naast elkaar in het leerproces.
De docent is met name **coach**.
2. Het onderwijs moet aansluiten bij de belevingswereld, de ontwikkeling, de belangstelling, de motivatie en de vervolgopleiding van de leerling. Er is een verbinding tussen het schoolse en buitenschoolse leren. Flexibel examineren is een mogelijkheid.
Op maat is het sleutelwoord.
3. Het onderwijsaanbod is gericht op het cognitieve, het creatieve maar ook op het sociaal-emotionele. We zorgen ervoor dat er realistische leerervaringen zijn waarbij succeservaringen en verantwoordelijkheid nemen belangrijk is. Een **vaardighedenlijn** van leerjaar 5 t/m 1 is hierbij de leidraad en het Groeiportfolio/ +DOCUMENT zijn middelen waar onze havist trots op is. Uitblinken mag!
4. **Intervisie** zal een nog belangrijkere plaats innemen binnen de havo waarbij docenten van elkaar leren door het geven en krijgen van feedback. Daarbij is input van leerlingen een aanvullend onderdeel. Hierdoor werkt iedereen nog gericht aan zijn eigen ontwikkeling.

Ons streven is dat leerlingen doorstromen zonder vertraging of uitval, de opleiding afsluiten met een diploma en goed voorbereid zijn op hun vervolgopleiding in het hbo en vwo.

De havo leerling

Wil je een havoleerling op maat bedienen, houd er dan rekening mee dat hij echt verschilt van de vmbo of vwo-leerling. Dit zijn natuurlijk generalisaties, niet alles is op iedereen van toepassing.

Motivatie en interesse:

- Productgericht in plaats van inhoudelijk geïnteresseerd in de stof;
- Taakgericht (huiswerk afkrijgen) in plaats van gericht op de waarde van wat je leert van de taak;
- Behoefte aan spannende opdrachten met betrekking tot de stof;
- Motivatie door beloning van hun prestatie door de leraar;
- Behoefte aan positieve feedback en complimenten;
- Behoefte aan directe communicatie;
- Gevoelig voor de houding van de leraar

Schoolbeleving:

- Gaat graag naar school, sociaal aspect belangrijk;
- Schoolbeleving en prestatievermogen correleren;
- Werkt meer voor de leraar dan voor zichzelf en haalt hier ook motivatie uit;
- Houdt van afwisseling in lesstof en in de opdrachten;
- Behoefte aan contextrijk leren;
- Hecht waarde aan relaties met medeleerlingen en leraar.

Leerstijl en studievaardigheden:

- Leert door doen;
- Vraagt snel om uitleg en hulp, minder oplossingsgericht uit zichzelf;
- Doet graag mee met klassikale uitleg;
- Groepsgericht, werkt goed samen met medeleerlingen als ze met elkaar van
- Gedachten kunnen wisselen over de lesstof en opdrachten;
- Vaak oppervlakkig in reflectie ten aanzien van lesstof en eigen werk;
- Behoefte om autonoom te zijn, bepaalt graag zaken zelf;
- Behoefte aan keuzevrijheid binnen vooraf vastgestelde kaders;
- Binnen deze kaders behoefte aan hulp van de leraar om het overzicht op het
- Programma te bewaren;
- Behoefte aan duidelijkheid en structuur.
- Interesse in toepassingsgerichte onderwerpen die aansluiten bij de eigen belevingswereld;

Achtergrondkenmerken en prestaties:

- Bovengemiddelde intelligentie, moeite met abstractie en transfer van kennis;
- Duidelijk toekomstperspectief;
- Focus op toekomstig werk.

Literatuuronderzoek Nelianne van den Berg

Bronnen: Oomens (2008):Michels (2006), Kuyper & Guldemond (1997)

De havo docent

Wat betekent dat dan voor de docent als je lesgeeft aan een havoleerling? Deze vraag hebben wij ons gesteld en samen met onze leerlingen hebben we ook een havo docent profiel ontwikkeld waarbij wij zijn uitgegaan van vier centrale aspecten; interpersoonlijk, pedagogisch, didactisch en organisatorisch. Leraren schatten zelf in of zij op een terrein beginner, gevorderde, gebruiker of ontwikkelaar zijn en kunnen zo gericht werken aan hun eigen functioneren. Dit eigen functioneren wordt ondersteund door intervisie en coaching gesprekken.

Een prettige sfeer bevordert het leren

- Legt persoonlijk contact met leerlingen
- Leerlingen voelen zich op hun gemak, mogen de leraar
- Investeert in de relatie
- Gebruikt humor, accepteert humor, heeft zelfspot, zelfrelativering
- Heeft hoge verwachtingen van zijn leerlingen
- Leerlingen accepteren correctie/ aanwijzing
- Correctie is zelden nodig
- Signaleert probleemgedrag en reageert

Leerling actief in de les

- Is niet te lang aan het woord
- Is niet te lang de centrale figuur in de les
- Organiseert het werk/ het leren van de leerlingen
- Leerlingen zijn in de les goed aan het werk
- Leerlingen organiseren eigen werk
- Stoort het leren niet
- Begeleidt expliciet samenwerking

ICT, media en communicatie

- Gebruikt in Magister de mogelijkheden om leerlingen zelfstandig te laten werken (studiewijzers, opdrachten)
- Kan ICT inzetten om voortgang te monitoren
- Werkt productief met de Elektronische Leer Omgeving binnen zijn eigen vak
- Communiceert adequaat met leerlingen

Uitgangspunten onderwijsconcept

De visiedoelstellingen zijn door het HAVO-Visieteam in overleg met de kolom uitgewerkt naar een concept, waarmee in het schooljaar 2017-2018 in leerjaar 1 is gestart. Vanaf schooljaar 2018-2019 werken leerjaar 1, 2 en 3 met onderstaande uitgangspunten.

Dit onderwijsconcept kent de onderstaande hoofdpunten.

- ✓ Er wordt (zoveel mogelijk) gewerkt in lesblokken van 100 minuten.
- ✓ Binnen het 100 minuten blok werken wij met het volgende didactisch model:
  - Doel communiceren aan het begin van de les met de groep
  - Succescriteria bepalen met de klas aan het begin van de les
  - 1^e instructie geven aan de hele klas
    - Differentiëren: herkennen van verschillen in de groep
    - Leerlingen die de lesstof begrijpen kunnen ervoor kiezen om zelfstandig te werken aan de opdrachten op het leerplein of in de klas
  - 2^e instructie geven aan de groep die de lesstof nog niet begrepen hebben
    - Na de 2^e instructie kunnen vanuit deze groep leerlingen ervoor kiezen om zelfstandig te werken op het leerplein of in de klas
  - Individuele coaching toepassen bij die leerlingen die dat nodig hebben.

- Docent is daarna coach en loopt rond om leerlingen te helpen en feedback te geven
- De laatste 15 minuten van de les komt iedereen terug in de klas:
  - Evalueren met de klas op het einde van de les of de lesdoelstelling en de succescriteria zijn behaald
  - Feed forward geven voor de volgende les
- ✓ Elke leerling werkt op school met een eigen **device**. Dat kan een eigen laptop zijn of een leenlaptop van school.
- ✓ De docent maakt gebruik van een **digitaal platform** of een digitale leeromgeving per vak met functies m.b.t. *learning analytics*.
- ✓ In leerjaar 1 en 2 leggen wij tijdens de **maatwerkuren** (studieles met de mentor) de basis voor de studie- en sociale vaardigheden.
- ✓ Binnen de gecreëerde **PKO-uren** (Profiel Keuze Oriëntatie) in leerjaar 3 is er ruimte gemaakt om leerlingen te begeleiden in het maken van hun profielkeuze.
- ✓ In leerjaar 3 werken de leerlingen vanaf periode 4 al gericht aan hun **profielvakken** en valt een aantal vakken af. Daarnaast werken ze in periode 4 binnen een **keuzewerktijdblok** aan vakken die extra aandacht nodig hebben.
- ✓ In leerjaar 4 en 5 ligt de nadruk op de **studie- loopbaanbegeleiding** en de voorbereiding op het Centraal Eindexamen.
- ✓ Een gedeelte van het gebouw is toegewezen als havo studie-omgeving. Alle havo-onderbouw klassen hebben **vaste stamlokalen**.
- ✓ Afstemming m.b.t. praktische zaken en onderwijsontwikkeling vindt plaats binnen het **jaarlaagteam** van de HAVO kolom. Dit is een vaste groep docenten die mentor zijn van een bepaald leerjaar.

Havo leeromgeving

Om recht te doen aan het mogelijk maken van de visiedoelstellingen is ervoor gekozen om alle klassen van de havo-onderbouw (leerjaar 1, 2 en 3), het havo leerplein, de havo teamkamer, het zorglokaal en het kantoor van de teamleider in dezelfde gang te plaatsen. De havo bovenbouw klassen (leerjaar 4 en 5) zitten vanwege de clustering nog verdeeld door het schoolgebouw.

lokaal	functie
12	Leerplein havo
13	Leerplein havo
14	Stiltelokaal Havo 4 en 5
23, 22	Instructielokaal Havo 1
15, 21	Instructielokaal Havo 2
16, 17, 20	Instructielokaal Havo 3
16a	Kantoor zorgspecialist
23a	Kantoor teamleider havo
24	Teamkamer HAVO

- **N.B.:**
Lokaal 15, 16, 17, 20, 21, 22, 23 zullen de vaste instructielokalen zijn van de theoretische vakken voor de havo klassen. Deze lokalen dienen tevens als stamlokaal. Praktijkvakken zullen nog steeds in de desbetreffende ruimtes plaatsvinden zoals bijv. Muziek, Lichamelijke Opvoeding, Scheikunde, Natuurkunde en Onderzoek & Ontwerp (O&O).
- Op het leerplein werken leerlingen individueel of in groepsverband. Er kunnen meerdere groepen/klassen tegelijkertijd op het leerplein werkzaam zijn. Op het leerplein werken de leerlingen onder toezicht van een vakdocent.
- De havo teamkamer ligt tegenover het havo leerplein en is een werkplek voor de havo docenten. Wij hebben ervoor gekozen om deze werkplek tegenover het havo leerplein te creëren waardoor ook hier de verbinding ontstaat tussen de docenten en de leerlingen.
- Het kantoor van de teamleider ligt midden in de havo leeromgeving en naast de havo teamkamer waardoor ook hier de verbinding ontstaat tussen de teamleider, de vakdocenten en de leerlingen.
Onderwijs maak je samen!

Beoordelen, waarderen en toetsen

Om het eigenaarschap van leerlingen voor hun leren te bevorderen, moeten we leerlingen een belangrijkere rol in hun leerproces geven. Het is daarom zaak om werk te maken om naast summatief te toetsen ook formatief te toetsen. Bij formatief toetsen organiseer je altijd de drieslag:

1. Doelen formuleren en communiceren
2. Bewijs verzamelen om het niveau van leerlingen te bepalen
3. Formatieve feedback geven die doelgerichte activiteit tot gevolg heeft.

Summatieve toetsen

Summatieve toetsen dienen als monitoring van de ontwikkeling in de kennisbeheersing en vaardigheden van de leerling en om de leerling op het voor hem passende schooltype te plaatsen en hem in de vervolgleerjaren in die mate te begeleiden, zodat hij de schoolloopbaan ononderbroken succesvol kan voltooien. Deze summatieve toetsen staan vermeld in het PTO en PTA en tellen mee voor de overgang naar het volgende leerjaar.

Summatieve toetsen kunnen worden afgenomen in een schriftelijke vorm, een digitale vorm, een mondeling, een praktische opdracht, of een handelingsopdracht. Summatieve toetsen mogen niet bestaan uit meerdere kleine onderdelen die los van elkaar worden gegeven. Het aantal summatieve toetsen is vastgesteld op minimaal 1 en maximaal 2 per vak, per periode.

Formatieve toetsen

Formatief toetsen is een instrument om een diagnose te stellen over de voortgang van de leerling in het onderwijsproces. De leerling krijgt zo een beeld van de mate waarin hij de stof dan wel de benodigde vaardigheid beheerst. Hierdoor kan hij zijn leren bijsturen en/of om hulp vragen. Naast de leerling zelf verkrijgt ten tweede ook de docent inzicht in de mate waarin zijn leerlingen de aangeboden leerstof kennen en begrijpen, dan wel de betreffende vaardigheid beheersen. Formatieve toetsen staan niet in het PTO en tellen dan ook niet mee voor de overgang naar het volgende leerjaar.

Het is onze uitdaging om naast summatief ook steeds meer formatief te gaan toetsen.

PTO (Programma voor Toetsing Onderbouw)

In de leerjaren 1, 2 en 3 van havo werken we vanaf schooljaar 2019-2020 met een PTO, dit is het Programma van Toetsing Onderbouw.

PTA (Programma voor Toetsing en Afsluiting)

In de leerjaren 4 en 5 van havo werken we met een PTA, dit is het Programma voor Toetsing en Afsluiting.

In het PTO en PTA staat per vak en per periode: welke toetsen er worden afgenomen, hoeveel toetsen er worden afgenomen, de weging van de toetsen in percentages, de toets vorm en de herkansbaarheid van een toets.

De doelstelling van het toetsen is voortgang meten van de ontwikkeling in kennis en vaardigheden. De ontwikkelingen die door de leerlingen zijn verworven, tijdens het aangeboden onderwijs. Het gaat hierbij om zowel de leerresultaten als ook de voortgang in het leerproces. De uitkomsten vormen de basis voor reflectie op het geleerde en het proces, alsmede een instrument als uitgangspunt voor het vervolg van het leerproces. Hiermee heeft toetsing een diagnostische, didactische alsook determinerende functie.

Bovenstaande doelstelling van toetsing staat als onderdeel binnen het grotere geheel van determinatie, waarbij wij een leerling op het voor hem passende schooltype plaatsen en hem in de vervolgleerjaren in die mate begeleiden, zodat hij de schoolloopbaan ononderbroken succesvol kan voltooien.

Afspraken omtrent toetsing

In het PTO en het PTA zijn ook de toetsafspraken opgenomen voor het gehele schooljaar. De ouder(s)/verzorger(s) en de leerlingen ontvangen het PTO en PTA per mail. Daarnaast kunt u het PTA ook inzien op de Sophianum website.

Device om gepersonaliseerd leren te stimuleren

Om alle leerlingen op school toegang te verschaffen tot het beschikbare digitale lesmateriaal en digitale platform heeft elke leerling een laptop ter beschikking. "ICT is in het onderwijs nooit een doel op zich, maar een middel dat ingezet wordt om het onderwijs naar een hoger plan te tillen. Gepersonaliseerd leren is hier een goed voorbeeld van. Door het slim inzetten van ICT, zorgen scholen dat leerlingen terecht komen in een veilige omgeving en dat zij optimaal zijn uitgerust om met gepersonaliseerd leren het beste uit zichzelf te halen".

1. Leerlingen kunnen hun eigen laptop meenemen. U kunt ook vrijblijvend via de 'webshop' op onze schoolsite bij de firma 'Studywise' een nieuwe schoollaptop voor uw kind kopen. Zij bieden verschillende modellen aan. Ruim 93% van de leerlingen maakt hier gebruik van.
2. Ouders kunnen aan het begin van het schooljaar via de teamleider een leenlaptop van school aanvragen. Deze leenlaptop mag alleen op school worden gebruikt en mag niet mee naar huis worden genomen.
3. Binnen school zorgen wij ervoor dat de randvoorwaarden voor gebruik zijn geregeld, zoals oplaadpunten, wifi-netwerk, toegang tot het digitaal onderwijsleermateriaal enz.

Lestijden

De nieuwe leseenheid heeft ook gevolgen voor de dagindeling. Alle onderbouwklassen hebben op hetzelfde moment pauze en ook alle bovenbouwklassen hebben op hetzelfde moment pauze, afzonderlijk van elkaar. In overleg met de roostermakers is gekozen voor de onderstaande variant.

onderbouw 1+2 mavo/mix + 1+2+3 havo/vwo											
les 1	les 2		les 3	les 4		les 5	les 6		les 7	les 8	les 9
8.30 - 9.20	9.20 - 10.10	P	10.25 - 11.15	11.15 - 12.05	P	12.30 - 13.20	13.20 - 14.10	P	14.20 - 15.10	15.10 - 16.00	16.00 - 16.50

bovenbouw 3+4 mavo/mix + 4+5 havo/4+5+6vwo											
les 1	les 2	les 3		les 4	les 5		les 6	les 7		les 8	les 9
8.30 - 9.20	9.20 - 10.10	10.10 - 11.00	P	11.15 - 12.05	12.05 - 12.55	P	13.20 - 14.10	14.10 - 15.00	P	15.10 - 16.00	16.00 - 16.50

DINSDAG 80 minuten rooster

onderbouw 1+2 mavo/mix + 1+2+3 havo/vwo											
les 1	les 2		les 3	les 4		les 5	les 6		les 7	les 8	les 9
8.30 - 9.10	9.10 - 9.50	P	10.05 - 10.45	10.45 - 11.25	P	11.50 - 12.30	12.30 - 13.10	P	13.20 - 14.00	14.00 - 14.40	14.40 - 15.20

bovenbouw 3+4 mavo/mix + 4+5 havo/4+5+6vwo											
les 1	les 2	les 3		les 4	les 5		les 6	les 7		les 8	les 9
8.30 - 9.10	9.10 - 9.50	9.50 - 10.30	P	10.45 - 11.25	11.25 - 12.05	P	12.30 - 13.10	13.10 - 13.50	P	14.00 - 14.40	14.40 - 15.10

Maatwerkuren/PKO-uren (Profiel Keuze Oriëntatie)

De maatwerkuren in leerjaar 1 en 2 staan in het teken van ondersteuning, verdieping en verrijking. Hierbij is het doel om de studie- en sociale vaardigheden aan te leren. De vaardigheden vanuit het Groeiportfolio/+DOCUMENT van de havo kolom staan hier centraal.

Tijdens de PKO-uren in leerjaar 3 worden de leerlingen door de mentor en de decaan voorbereid en begeleidt in hun profielkeuze proces.

De maatwerkuren in leerjaar 4 en 5 zijn erop gericht om bepaalde hiaten weg te werken en leerlingen voor te bereiden op het Schoolexamen en op het Centraal Eindexamen.

Accenten per leerjaar

Klas 1

Onze leerlingen komen binnen in een havo-klas (in de havo leeromgeving). We noemen deze klas de havo-mavo-brugklasklas (HMB). Dit is een dakpanklas waar op havo niveau wordt lesgegeven en getoetst. In deze klas zitten hoofdzakelijk havoleerlingen en enkele leerlingen waar de basisschool over twijfelt of het havo of mavo zal worden in leerjaar 2.

In dat eerste leerjaar gaan wij kijken hoe een leerling zich ontwikkelt en aan het eind van het jaar proberen we leerlingen zo goed mogelijk op de afdeling te krijgen waar zij uiteindelijk een diploma gaan halen. Dit kan 2 mavo zijn, 2 havo of 2 atheneum.

Klas 2

In klas 2 hebben we havo klassen. In dit jaar geven we kinderen de kans om te laten zien dat ze op de goede opleiding zitten. Zo gauw als we twijfels hebben over de juistheid van de havo als opleiding, starten we een traject met ouders, mentor en leerling om samen te komen tot een handelingsplan om de leerling een succesvolle VO-opleiding te laten afmaken. Op het einde van het leerjaar stroomt de leerling door naar havo 3. Indien blijkt dat de leerling na leerjaar 2, ondanks alle inspanningen, het niveau toch niet aan kan, dan stroomt hij door naar mavo 3. Doubleren is alleen in uitzonderlijke gevallen mogelijk.

Klas 3

Het laatste jaar van de onderbouw staat helemaal in het teken van het ontdekken van mogelijkheden. De leerling onderzoekt welke vakken hem liggen en de leraren proberen in klas 3 dan ook echt om de leerling mee te geven wat de relevantie van het vak is, welke mogelijkheden de lessen hem gaan bieden. Dit resulteert in een gefundeerde profielkeuze. Samen met de decaan hebben we een profielkeuzeprogramma ontwikkeld. Vanaf de meivakantie werken de leerlingen al gericht met profielmodules en valt een aantal vakken af. Op het einde van leerjaar 3 stroomt de leerling door naar havo 4. Doubleren is alleen in uitzonderlijke gevallen mogelijk. Indien blijkt dat een leerling, ondanks alle inspanningen, het niveau toch niet aankan, dan stroomt hij door naar mavo 3. Hier start hij dan in het voorexamenjaar met het PTA van mavo 3. Doorstromen naar mavo 4 is niet mogelijk.

Klas 4 en 5

In de bovenbouw wordt het een uitdaging om leerlingen voor te bereiden op het examen én op hun vervolgopleiding. De nieuwe didactiek is namelijk ook ingegeven door de berichten die we van vervolgopleidingen. Mbo- en Hbo-opleidingen werken competentiegericht en tot nu toe zijn onze leerlingen behoorlijk leerstofgericht. Ook examenvragen zijn niet vaak meer gericht op reproductie. Daarnaast moeten we leerlingen een goed beeld geven van de mogelijkheden na de havo. Het is belangrijk dat mentor, decaan en ouders hierbij samenwerken. In leerjaar 4 en 5 bezoeken leerlingen Open Dagen, lopen ze letterlijk een dag mee en kunnen ze zelfs een aantal dagen proefstuderen bij verschillende opleidingen. De leerlingen sluiten de havo af met een diploma. Na de havo stromen ze door naar het Hoger Beroeps Onderwijs (hbo) of blijven op school en stromen in in het vwo om naderhand met het vwo-diploma in te stromen op de Universiteit.

Organisatie havo team

We werken met een zo plat mogelijke organisatie.

Algemene zaken	Marco Meertens	teamleider HAVO
Zorgspecialist havo	Susanne Sieler	Remedial teaching, dyslexie, dyscalculie, ADD, ADHD, Autisme spectrum
Leermiddelen-coach havo	Rob Stal	
Coördinator profielwerkstuk havo	Arjen Ronner	
Taalcoördinator havo	Paul van Berlo	
Rekencoördinator havo	Fon Moonen	
mentoraat HMB 1	Dyanne Sleijpen Marianne Limbourg	Jaarlaagteam havo 1
mentoraat HMB 2	Susanne Sieler* Lidy de Rooij	
mentoraat H21	Wiel Huis Dragan Micevic	Jaarlaagteam havo 2
mentoraat H22	Wim Smeets Rob Stal*	
mentoraat H31	Brenda van de Voort Marcia Loo	Jaarlaagteam havo 3
mentoraat H32	Wesly Sauren*	
mentoraat H33	Fon Moonen	
mentoraat Havo 4	Nathalie Hugen Yolanda Pricken Reginald Karel Erik Minten Melanie Kochen Natascha Jongen* Koen Michels	Jaarlaagteam havo 4
mentoraat Havo 5	Tim Ortmans Paul van Berlo Arjen Ronner Francois Lardinois Sylvio Verwey*	Jaarlaagteam havo 5

* = Jaarlaagvertegenwoordiger

In leerjaar 4 en 5 hebben de leerlingen wel een vast klas maar de mentoren zijn niet gekoppeld aan een vast klas vanwege de clustering van de verschillende vakken. De mentoren verdelen de mentorleerlingen uit de verschillende klassen.

De teamleider

De teamleider is de primus inter pares. Hij is eindverantwoordelijk voor het onderwijs, organisatie en personele zaken binnen de havo-afdeling en maakt deel uit van de directie. Alle lijntjes lopen via hem. De dagelijkse organisatie binnen de havo kolom is in zijn handen. Hij neemt deel aan overleg binnen de afdeling, is zichtbaar en aanwezig. Op grond van alle beschikbare informatie hakt hij uiteindelijk de knopen door.

Het Visieteam

Bestaat uit de teamleider en vijf docenten die vertegenwoordiger zijn uit een jaarlaagteam. Samen met de teamleider ontwikkelen zij in overleg met hun jaarlaagteam inhoudelijk mee aan het havo concept.

Het jaarlaagteam

De havo kolom bestaat uit 5 jaarlaagteams van leerjaar 1 t/m 5. Ieder jaarlaagteam is verantwoordelijk voor de 'kapstok' van dat leerjaar. Ieder jaarlaagteam bestaat uit vakdocenten. Alle vakdocenten in het havo team zijn ook mentor. De mentoren zijn verantwoordelijk voor de leerlingbegeleiding en alles wat daarbij komt kijken: contacten met leerlingen, collega's, ouders, externe partijen. Wij streven ernaar dat alle klassen twee mentoren hebben.

De mentoren sturen aan de voorkant op gedrag van leerlingen door steeds zichtbaar en aanwezig te zijn. De lijntjes zijn kort binnen ieder jaarlaagteam. Er is intensief contact met collega's, leerlingen en ouders.

Vakdocenten

We vragen veel van vakdocenten. Misschien wel het lastigste is dat we willen dat ze bereid zijn oude zekerheden en rituelen los te laten en dat ze vertrouwen erin hebben dat het goed komt. De vakdocent: de kip én het ei. Ze vormen de spil waarom alles draait. We bouwen de komende jaren aan een team van ongeveer 30 personen die er echt in geloven en ervoor willen gaan. Geen eenheidsworst of uniformiteit. Wel betrokkenheid en een 'open mind' die gericht is op de relatie en de klik met de leerling. We bouwen aan een nieuwe solidariteit, waarbij collega's uren voor elkaar opvangen. Het stelt ons in staat flexibeler met het rooster om te gaan en hierdoor eventuele lesuitval zelf op te vangen.

Leerlingen en ouders

We willen dat iedereen op de havo zich eigenaar voelt. Je mening doet ertoe. Je wordt gezien en telt mee. Dat geldt voor docenten, maar ook voor leerlingen en ouders. We hebben een leerlingplatform. Het leerlingplatform bestaat uit leerlingen van verschillende leerjaren. Tussen het leerlingplatform en de schoolleiding is regelmatig overleg. Vanaf schooljaar 2019-2020 willen wij op de havo ook een ouderplatform oprichten waarmee wij één keer per periode in een open gesprek met elkaar om de tafel gaan zitten. Het levert altijd nieuwe inzichten op. Ook hier geldt: we zijn transparant in wat we doen en wat we zeggen. We staan open voor feedback en doen er wat mee. Samen bereiken we meer.

Tot slot

Door de nieuwe onderwijsontwikkeling die we hebben doorgevoerd op de havo merken we dat leerlingen steeds meer gemotiveerd zijn en steeds meer eigenaar willen worden van hun eigen onderwijsleerproces. Wij (blijkt uit enquêtes van leerlingen en vakdocenten) voelen ons steeds beter op onze havo. We realiseren ons dat we onze nek hebben uitgestoken en dat we met iets bijzonders bezig zijn. We zijn er nog lang niet maar ieder nieuw idee om het onderwijs beter te maken wordt uitgeprobeerd, geëvalueerd en bijgesteld. Toch blijven we ook met beide voeten op de grond. We staan pas aan het begin. We krijgen te maken met tegenvallers, maar we zijn ervan overtuigd dat we de juiste richting zijn ingeslagen. We willen ons avontuur delen met iedereen die bereid is in de havo te investeren, docenten, leerlingen en ouders.

We hanteren hierbij de volgende uitgangspunten:

- We gaan het winnen op didactiek
- Op Maat is het sleutelwoord
- Fouten maken moet
- De vakdocent is de spil van iedere ontwikkeling

Hartstikke · Hartstochtelijk · HAVO

Marco Meertens
Teamleider havo